ISSN: 1304-4796
Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Manisa Celal Bayar University Journal of Social Sciences
2025; 23 (2);71-92

Dinî Motivasyonlu Terör Örgütlerine Yönelik Dekapitasyonun Etkisinin Analizi

Kerem Aydemir[1, 2]

ÖZET

Devletlerin terör örgütleriyle mücadele süreçlerine bakıldığında dekapitasyonun bu süreçlerde sıklıkla başvurulan bir yöntem olduğu görülmektedir. Bu yönteme sıklıkla başvurulmasında yatan temel neden terörizmle mücadelede başarı sağladığı argümanıdır. Fakat terör örgütlerini doğalarının farklı olmaları çeşitli yöntemlerin kullanılmasını gerektirmektedir ve bunun özünde de hedef grubun doğru bir şekilde analiz edilmesi bulunmaktadır. Haliyle dekapitasyonun hangi tür terör örgütlerine yönelik başarı sağladığı sorusu öncelikle bu çalışmada incelenmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde dini motivasyonlu terörizmde bu yöntemin başarısız olduğu saptanmıştır. Çalışmanın devamında düşük başarı oranının değerlendirilmesi için din faktörü bağımsız değişken olarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda karizmatik lider kuramı ve sosyal ağ kuramı teorik çerçeve olarak ele alınarak dini terörizme yönelik dekapitasyonun başarı oranının düşük olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Karizmatik lider kuramı açısından bakıldığında dinin verili bir amaç, ideoloji, strateji ve eleman kaynağı sunmasından dolayı bu tür örgütlerde lidere olan bağımlılık daha az olmaktadır. Sosyal ağ kuramı açısından ise dinî terör örgütlerinin küresel boyutta örgütlenebilecek beşerî ve maddi kaynak bulabilmesinden dolayı organizasyon şeması olarak ağ modeli benimsemekte ve sonucunda da güç merkezini daha yerel düzeylere dağıtarak dekapitasyondan minimum düzeyde etkilenmektedirler.

Anahtar Kelimeler: *Terörizmle Mücadele, Dekapitasyon, Dinî Terörizm.*

Analysis of The Effect of Decaptation on Religion Motivated Terrorist Organizations

ABSTRACT

When the counter-terrorism processes of states are analyzed, it is seen that decapitation is a frequently used method in these processes. The main reason why this method is frequently used is the argument that it provides a success rate in counterterrorism. However, the different nature of terrorist organizations requires the use of various strategies, and the essence of this is to analyze the target group correctly. Therefore, the question of which types of terrorist organization decapitation are successful is primarily examined in this study. As a result of the research, it has been determined that this method is unsuccessful in religiously motivated terrorism. In the continuation of the study, the religion factor was determined as an independent variable to evaluate the low success rate. In this context, charismatic leader theory and social network theory are taken as theoretical frameworks, and it is tried to explain why the success rate of decapitation against religious terrorism is low. From the perspective of charismatic leader theory, the dependence on the leader is less in such organizations because religion offers a given purpose, ideology, strategy, and personnel source. In terms of social network theory, since religious terrorist organizations can find human and material resources to organize on a global scale, they adopt the network model as an organizational chart,

[1] İletişim Yazarı: kaydemir@gelisim.edu.tr
[2] Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0003-3483-388X

(Makale Gönderim Tarihi: 07.10.2024 / Yayın Tarihi:27.06.2025)
Doi Numarası: 10.18026/cbayarsos.1562880
Makale Türü: Araştırma Makalesi

and as a result, they are minimally affected by decapitation by distributing the center of power to more local levels.

Keywords: *Counter-Terrorism, Decapitation, Religious Terrorism.*

1. GİRİŞ

Terörizm günümüzde gerek bireysel gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde ciddi bir tehdit halindedir. Bu tehdidin ortadan kaldırılmasına yönelik özellikle devletler tarafından önemli mücadele programları geliştirilmektedir. Bazı durumlarda çok sayıda mücadele stratejini kapsayan bu programlar kapsamında atılacak adımların başarı oranı temelde hedef alınan terör örgütünün yapısına doğrudan bağlı olup spesifik araçlar doğru bir şekilde kullanılmalıdır. Bu sebeple başarılı bir terörizmle mücadele programının ilk kriteri hedefteki grubun doğru bir şekilde tanımlanmasıdır.

Terörizmle mücadele programlarına bakıldığında çok sayıda mücadele stratejileri ve yöntemleri karşımıza çıkmaktadır. Bunlar arasında en net ifadeyle "örgütün en üst düzey liderinin veya operasyonel seviyede bulunan lider grubunun tutuklanması veya öldürülmesi" şeklinde tanımlanan dekapitasyon yöntemi özellikle dikkat çekici bir yerde durmaktadır (Cronin, 2003). Bu yöntemi dikkat çekici kılan durumlar ise karşı taraftan doğrudan somut bir hedefin gösterilebilmesi, kısa vadeli bir sürece sahip olması ve sonuç üretebilecek bir yapıda olduğu düşünülmesidir. Fakat dekapitasyon her zaman terörizmle mücadelede etkili bir araç olamamakta ve hatta bazı durumlarda var olan sorunu daha karmaşık bir duruma getirebilmektedir. Haliyle bu stratejiyi uygulayabilmek ve sonuç alabilmek için öncelikle hedefteki terör örgütünün bu strateji soncunda yüksek düzeyde bir hasar alabilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemeler devletler tarafından dekapitasyona başvurulmasının dinî motivasyona sahip terör örgütlerine karşı beklenen başarı oranını sağlamadığını göstermektedir (Jordan, 2009). En azından etnik-ayrılıkçı ve ideolojik terör örgütlerine kıyasla bu tür terör örgütlerine karşı başarı oranının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu kapsamda hazırlanan makalede "dinî terör örgütlerinde dekapitasyon yöntemi neden başarısızdır?" şeklinde tasarlanan araştırma sorusuna cevap aranmaktadır. Bu sorunun çözümü için öncelikle terörizmle mücadele süreçlerine yer verilecek ve dekapitasyonun bu süreçteki yerine değinilecektir. Ayrıca bu kısımda dekapitasyonun hangi terör örgütlerine yönelik başarı sağladığı da ele alınacaktır. Devamında ise önceki kısmı daha çok açıklayabilmek ve kategorik bir analiz sunabilmek için terör örgütlerinin motivasyonlarına ve organizasyonel yapılarına ilişkin sınıflandırmalara yer verilecektir. Çalışma kapsamında araştırma sorusunu cevaplandırabilmek için din olgusu bağımsız değişken olarak ele alınacak ve karizmatik lider kuramı ile sosyal ağ kuramı eksenlerinde açıklama getirilecektir.

2. TERÖR ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE STRATEJİLERİ

Doğalarına bakıldığında her terör örgütünün kendi içerisinde farklı dinamikleri ve yapıları olduğu görülmektedir. Bu durum karşımıza birbirinden farklı terör örgütlerini ve

nihayetinde de bu örgütlerle yine birbirlerinden farklı mücadele stratejilerini çıkarmaktadır. Bu sebeple mücadele stratejilerini belirleyen asıl nokta büyük ölçüde hedefteki terör örgütüne göre şekillenmektedir. Haliyle bu noktada hedef örgütün mutlak suretle ve her yönüyle doğru tespit edilmesi ve tanımlanması bir zarurettir. Bu sayede terörizmle mücadele eden hükümetler kaynaklarını doğru ve verimli bir şekilde kullanarak spesifik unsurlara yoğunlaştırması mücadele sürecinin başarılı kılınmasını sağlayacaktır.

Terör örgütleriyle mücadele stratejilerini belirleyen temel unsurların başında örgütün motivasyon kaynağı, organizasyonel yapısı ve ekonomik kaynakları gelmektedir. Terör örgütlerinin motivasyon kaynakları hedef alınarak örgütün eleman temini ile ideolojik ve psikolojik olarak çözülmesi sağlanmaktayken örgütün organizasyonel yapısı ve ekonomik kaynaklarının kurutulması ile saldırı kapasitesi kırılmaktadır (Makarenko, 2004). Ayrıca bu gibi durumlar alt düzeyde taktikler ve yöntemlerle de birleştirilmektedir. Bu sayede çok boyutlu stratejik bir yaklaşım terörle mücadelede yol haritası sunar. Ek olarak diğer ülkelerin benzer terörle mücadele stratejileri de yol haritası oluşturmada etkili olabilmektedir. Fakat böylesi durumda bile devletlerin mücadele yöntemlerinin taktiksel boyutta farklılaştığı ve birbirine örnek teşkil edemeyeceği durumlar da olagelmektedir (Bakker & Graaf, 2011). Bu sebeple terörizmle mücadelede net ve kesin bir yol olmadığı ve en iyi yolun terör örgütünün doğru bir şekilde tanımlanmasına bağlı olduğu ifade edilmiştir (Miller, 2007, ss. 345-346).

Terörizmle mücadele esasen çok boyutlu ve uzun vadeli bir süreçtir. Bu süreç kendi içerisinde farklı yaklaşımları barındırmaktadır ve dekapitasyonun bu yaklaşımlar arasındaki yerini doğru tahlil etmek gerekmektedir. Devletler terörizmle mücadele süreçlerini genel bir konsepte dayandırmaktadırlar. Bu konsept içerisinde temel bir stratejiyi barındırır ve alt düzeyde taktiklerle belirli hamleler gerçekleştirilir. Bunu Barry R. Posen'ın (2002) çalışmasından okuyabilmek mümkündür. Posen çalışmasında terör örgütleriyle mücadele programlarını büyük strateji, bunun altında stratejik yaklaşımlar ve en alt düzeyde taktikler üzerinden okumaya çalışmış ve bunun için Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD) El-Kaide'ye yönelik mücadele paradigmasını vaka olarak ele almıştır. Posen, büyük strateji olarak terörle savaş konsepti üzerine kurulu uluslararası işbirliğini gösterirken stratejik yaklaşımlar olarak askeri, ekonomik ve diplomatik işbirliğini vurgulamıştır. Taktik düzeyinde ise yerel ve bölgesel aktörlerin sürece dâhil edilmeleri, yaygın istihbarat ağı ve ortaklığı, karşı-saldırı teknikleri ve koalisyonları öncelemiştir. Fakat bu taktikler arasında istihbarat ağının hayati önemi Posen tarafından özellikle belirtilmiştir (Posen, 2002, ss. 47-50). Bu kapsamda alt düzeyde askeri kapasite ile metotların birleştirilmesi, bunun için diplomatik kanallarla uluslararası bir işbirliğinin sağlanması yol haritası olarak çizilmiştir. Rohan Gunaratna (2017, s. 1) böylesi bir süreci üç temelli yaklaşım olarak adlandırmıştır: Stratejik terörle mücadele, operasyonel terörle mücadele ve taktiksel terörle mücadele. Stratejik boyutta önleyici ve düzeltici faaliyetlere ilişkin temel bir yaklaşım mevcutken diğer iki boyut doğrudan örgütün saldırı kapasitesine odaklanmaktadır. Ayrıca operasyonel ve taktiksel terörle mücadele kinetik ve reaktif niteliktedir ve teröristleri öldürmeyi/yakalanmayı içerir. Operasyonel boyutu taktiksel

terörle mücadeleden ayıran nokta ise operasyonda hangi aracın kullanılacağına ilişkindir (Gunaratna, 2017). Bunlar ışığında terörizmle mücadele süreci içerisinde dekapitasyonun daha alt düzeyde stratejiden ziyade bir yöntem olduğu görülmektedir. Çünkü burada devletler terörizm sorununu çözmek için geliştirdikleri genel strateji/konsept altında terör örgütünün saldırı kapasitesini ve dinamizmini kırmak için örgüt liderinin ya da çekirdek kadronun etkisiz hale getirilmesini planlamaktadırlar ve bunun için dekapitasyona başvurmaktadırlar.

Devletlerin terörle mücadele stratejilerine bakıldığında temelde bazı ortak kabul edilen araçlar yazarlar tarafından akademik çalışmalarında sunulmuştur. Bu yazarların başında Audrey Kurth Cronin (2009, s. 8-13) gelmektedir. Fakat Cronin'in çalışması özü itibariyle terör örgütleriyle mücadele stratejilerinden ziyade terör örgütlerinin faaliyetlerinin ne şekilde sona erdiği üzerine odaklanmaktadır. Cronin bu çalışmada altı yoldan bahsetmiştir. Bunlardan ilki terör örgütü liderinin ya da çekirdek kadronun öldürülmesi veya yakalanması ile etkisiz haline getirilmesi anlamına gelen dekapitasyondur. İkinci yol ise hükümet temsilcileri ile terör örgütünden bir ekibin müzakereler yaparak ortak noktalar üzerinden mutabakat sağlayan görüşmelerdir. Üçüncüsü ise terör örgütünün amaçlarına ulaşmasından dolayı terör faaliyetlerine son vermesidir. Bir diğer yol terör örgütlerinin uzunca bir süre boyunca amaçlarına ulaşamamasından dolayı küçülmesi ve marjinalleşmesidir. Beşinci yol terör örgütüne yönelik yoğun bir askeri gücün kullanılmasından dolayı örgütün saldırı kapasitesinin kırılması ve son kertede bertaraf edilmesidir. Son yol ise hedefteki terör örgütünün politik amaçlarına ulaşmak için terörizm yerine başka bir stratejiye başvurmaları şeklindedir (Cronin, 2009). Terör faaliyetlerinin son bulma yollarına bakıldığında hem devlet hem de örgüt boyutu olduğundan dolayı bu durumun iki boyutlu şekilde ele alındığı görülmektedir. Fakat bunlardan özellikle dekapitasyon ve yoğun askeri güçlerle karşı tarafı bertaraf etme yolları bilinçli bir şekilde ve özellikle mücadelenin ilk safhalarında devletler tarafından başvurulan yollar olduğu görülebilir.

Öte yandan Bard E. O'Neill (2005, s. 169) ise terörizmle mücadelede hedefteki örgütün profilinin doğru, somut ve kapsamlı şekilde tespit edilmesinin; örgütün amaçlarına, stratejilerine ve taktiklerine cevap verebilecek uygun araçların kullanılmasının ve bu araçların kullanmasında esnek bir paradigmanın benimsenmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda sadece askeri-merkezli bir yaklaşımdan ziyade politik, sosyal ve ekonomik araçların da bir bütünün parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu araçların hangi yoğunluklarda kullanılacağı hedefteki örgütün profil yapısına göre şekillenmekte olup yine bu araçlara başvurulmada esneklik ve kapasite dağılımı mücadele programının başarısını artırabilmektedir (O'Neill, 2005, ss. 156-158). Esnekliğe ek olarak mücadele programında yer alan araçlar arasındaki bütünlük ve kapsayıcılık yine sürece olumlu katkı yapan diğer unsurlardır (2005, ss. 189-192). Tüm bunlara ek olarak mücadele programını başarılı kılacak diğer etmenler ise coğrafya gibi fiziksel koşullar, halk desteği, devletin organizasyon yapısı ile tutarlılık ve diplomatik destek olarak belirtilmesi gerekmektedir (2005, ss. 164-188). Bu kapsamda O'Neill, Cronin'in askine, doğrudan terörizmle

mücadele stratejilerin neler olduğunu kategorik olarak tanımlamak yerine mücadele programının nasıl bir yapıya sahip olması gerektiğini vurgulamıştır.

Diğer taraftan Cenker Korhan Demir (2017) ise çalışmasında terörizmle mücadele stratejilerini iki zemin üzerine kurmuştur. Bu zeminlerden ilki doğrudan stratejik yaklaşımın doğasına eğilmekte olup bunlar ise sırasıyla siyasal ve ekonomik araçlar, ceza-adalet sistemi, istihbarat, askeri kuvvet kullanımı ve diplomasi şeklindedir (2017, ss. 131-146). Bireylerin terör örgütlerine katılma nedenleri üzerine odaklanarak bu sorunun çözümü için demokratik ve sosyo-ekonomik araçların kullanımını içeren ilk strateji bütüncül ve yapısal bir nitelik taşımaktadır. İkinci araç olan ceza-adalet sistemi ise terörizmle mücadelede devletin meşru kuvvet kullanma tekeline sahip kolluk kuvvetleri ile terör suçlarının işlenmesi neticesinde bunların cezalandırılmasını kapsayan bürokratik bir stratejidir. İstihbarat ise diğer tüm stratejileri doğrudan besleyen bir araç olması nedeniyle diğerlerinden farklılaşmakta olup mücadelede hedef profilinin oluşturulmasında ve net olarak hedefe yönelik adımlar atılmasında önemli bir stratejik unsurdur. Dördüncü olarak askeri kuvvet kullanımı ise kolluk kuvvetlerinden ziyade askeri grupların ve unsurların süreçte başat rol oynamasını kapsamaktadır. Son olarak ise uluslararası işbirliği ile örgütün meşruiyetini kabul ettirmemek ve diğer devletlerle beraber ortak bir mücadele gösterebilmek için diplomatik kanalların işletilmesidir (Demir, 2017). Diğer zemin ise aktör düzeyindeki tasnifine ilişkin olup bu tasnif birey ve grup, örgüt, devlet ve uluslararası düzeyler şeklinde sıralanmıştır (2017, ss. 146-151).

Tüm bu stratejileri birbirinden bağımsız düşünmek hatalı olabileceği gibi doğru yaklaşımın hibrit ve çok boyutlu bir strateji üzerine kurulu olduğunu belirtmek gerekir. Burada örgütün karakteristik yapısı önemli bir etken olmasına karşın mücadeleyi sürdürecek devletin yönetim yapısı da hayati bir unsurdur. Örneğin demokratik devletlerde ceza-adalet sistemi ile siyasi ve sosyo-ekonomik araçların daha ön planda tutulması o devletlerin kendi kamuoyuna ve uluslararası topluma olan sorumluluğuna dayanmaktadır. Bu sebeple terörizmle mücadele hassas ve kritik bir süreç olup "suyu bulandırmadan balığı tutmak" benzeri bir anlayış üzerine temellendirilmelidir (Nagl, 2005, s. 28). Bu kapsamda Jenny Hocking (1986) Batılı liberal demokratik ülkelerde yerel terörizmle mücadele stratejisi beş kapsamda ele almıştır. Bunlardan ilki terör suçları için ayrı bir yasal mevzuatın sağlanmasıdır. Bu sayede terör suçlarına yönelik atılacak faaliyetler diğer adli suçlardan ayrılmış olacaktır. İkinci olarak güçlü bir istihbarat yapısı sağlamak için önleyici faaliyetleri kapsayan iç (yerel) gözetim-denetim mekanizmalarının kurulmasıdır. Üçüncüsü doğrudan terörizmle mücadele alanında eğitim gören özel polis kuvvetleri birimlerinin teşkil edilmesidir. Dördüncü olarak asker, polis ve güvenlik birimleri arasındaki işbirliğinin gerek yasal anlamda gerekse operasyonel boyutta sağlanmasıdır. Son olarak ise terör faaliyetlerinin haberleştirilmesinde işbirliği ve gönüllü kısıtlanmanın uygulanabildiği medya faktörüdür (1986, ss. 299-304). Bunlar ışığında demokrasinin egemen olduğu devletlerde terörizmle mücadele programı yasal mevzuatla kurumsallaşmış bir şemada kolluk kuvvetlerinin öncülüğünde gerçekleşmesi ifade edilmiştir.

Max Abrahms (2008) ise çalışmasında terörizmin rasyonel seçimlerin ürünü olduğu ve terör faaliyetlerinin birer kâr-zarar hesaplamasına göre gerçekleştirildiği varsayımından hareketle terörizmle mücadele stratejisinin şekillenmesi gerektiğini incelemiştir. Bu kapsamda terör faaliyetlerinin stratejik açıdan hatalı ve maliyetli bir seçim olduğunu gösterecek tüm faaliyetleri stratejik model kapsamında değerlendirmekte ve bunu siyasi amaçlarına ulaşmak isteyen yapılar için terörizmin bir araç olmadığını işaret edecek "taviz vermeme politikası" üzerine kurmuştur (2008, ss. 103-104). Devam eden süreçte Max Abrahms yeni çalışmasında terör örgütleriyle mücadelede terörizmin stratejik bir araç olmadığı noktasında örgüt sempatizanlarının da caydırılmasını gerekli görmüştür (2014).

Yukarıda yer verilen terörizmle mücadele stratejilerine ve araçlarına farklı yaklaşımlar vermek mümkündür. Tüm bu açıklamalar ışığında terörizmle mücadeledeki temel nokta aslında başarılı ve etkin bir terörizmle mücadele stratejisinin ilk adımının hedefteki örgüt profilinin ve kapasitesinin doğru tespitidir. Bu yaklaşımlar arasında özellikle dekapitasyon dikkat çeken bir noktada durmaktadır. Gerek örgüt içi organizasyonel yapı gerekse örgüt liderinin karakteristik özellikleri bu yöntemin ne derecede başarıya ulaşabileceğini doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple bir sonraki kısımda dekapistasyona yer verilerek terörizmle mücadeledeki yerine ve başarı oranına değinilecektir.

3. DEKAPİTASYON

Bir önceki kısımda vurgulanan terörizmle mücadele süreçlerinde belki de en dikkat çekenin dekapitasyon olduğunu söylemek gerekir. Dekapitasyonu dikkat çekici kılan bir takım durumlar vardır. Öncelikle bu stratejide vatandaşlar bir kişiyi veya grubu doğrudan hedef olarak görebildikleri için düşmanı tanımlayabilmektedirler ve terörizmle mücadelede atılacak olağan-üstü tedbirleri meşru görebilmekedirler. Ayrıca düşmanın belirlenmesi hükümetler nezdinde de mücadele için bir hareket noktası oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak terörizmle mücadelenin uzun bir süreç olması ve bu süreçte başarının ne derece sağlanabildiğinin tespitinin zor olmasından dolayı dekapitasyona başvurmak bu mücadelenin başarısının mümkün mertebe tespit edilmesine olanak sağlar. Bunlardan dolayı dekapitasyon önemli bir strateji olarak terörizmle mücadele programlarında yer tutmaktadır. Fakat bu stratejinin her zaman olumlu sonuçlar verdiğini söylemek hatalı olacaktır.

Dekapitasyon ile ilgili birden çok kavramsallaştırma yapılmıştır. Örneğin Cronin (2009, s. 16), örgütün en üst düzey liderinin veya operasyonel seviyede bulunan lider grubunun tutuklanması veya öldürülmesi olarak tanımlarken; Abrahms ve Mierau (2015, s. 832) terör örgütünün karizmatik ve kült karakterdeki liderin etkisiz hale getirilmesi olarak belirtmiştir. Yasutaka Tominaga (2018, s. 55) ise kavrama devletlerin hem savaş hem de barış dönemlerinde hedef gözeterek öldürme stratejisi olarak yaklaşmıştır. Hedef gözeterek öldürme ya da etkisiz hale getirmede saptanan hedefin doğrudan örgüt lideri ve çekirdek kadro olmasını eleştiren görüşler de mevcuttur. Buradaki temel eleştiriler esasen dekapitasyondan sonraki süreçte örgütün saldırılarının artmasına odaklanmaktadır. Hafez and Hatfield (2006), dekapitasyondan sonraki süreçte örgütlerin baskılara karşı seferber

olduklarını ve şiddet oranını arttırdıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca şehitlik algısı ile liderlerinin intikamını almak için örgüt militanlarının daha fazla saldırgan oldukları durumlar da yaşanabilmektedir (David, 2002, s. 19). Öte taraftan örgüt içinde bazı etkin elemanlar doğrudan örgütün en tepesinde konumlanmasından ziyade örgütün organizasyon şemasında/hiyerarşisinde daha orta ve alt düzeylerde yer alabilmektedirler. Nitekim baskı karşısında seferberlik ve intikam alma gibi nedenlerden dolayı Argomaniz ve Vidal-Diez (2015) *Euzkadi Ta Askatasuna* (ETA) ile mücadelede ve LaFree, Dugan, and Korte (2009) ise *Irish Republican Army* (IRA) ile mücadelede benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu sebeple dekapitasyon stratejisi ayrıca terör örgütlerinin orta ve alt kademelerinde bulunan liderlere yönelik de olmalıdır. Kavrama ilişkin temelde farklı stratejik yaklaşımlar ve uygulamalar ortaya çıkabilmektedir fakat bunlar arasında ciddi bir fark olmamakta ve sonuçta bu kavram örgüt liderinin ya da çekirdek kadronun etkisiz hale getirilmesini kapsayan bir terörizmle mücadele stratejisi anlamını ihtiva etmektedir.

Literatüre bakıldığında dekapitasyona yönelik farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Öncelikle dekapitasyonun terörizmle mücadelede etkin bir strateji olarak gören araştırmacıların birçoğu konuyu karizmatik liderlik yaklaşımı üzerinden ele almışlardır (Jordan, 2014). Bu yaklaşım açısından bakıldığında karizmatik ve kült bir konumda bulunan liderin etkisiz hale getirilmesi neticesinde örgütte çözülmeler olacağı düşünülmektedir. Ek olarak liderlerin örgütte sağladığı meşruiyet, bağlılık ve organizasyonel dayanıklılık da bu durumun ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Price, 2012). Dekapitasyonun olumlu sonuç doğurabilmesinde diğer bir neden ise örgüt liderinin ya da çekirdek kadrodaki elemanların tutuklanmaları neticesinde bu kişilerden örgütün yapısı, kaynakları ya da planları hakkında bilgiler alınabilmesidir (Jordan, 2014). Ayrıca dekapitasyon ile örgütün organizasyon yapısı arasındaki bağıntının önemini vurgulayan Kathleen Carley vd. göre (2003) göre bu strateji hiyerarşik modele sahip örgütlerde daha etkili sonuçlar üretmektedir. Kaldı ki dekapitasyon sonucu örgütler tarafından gerçekleştirilen saldırıların sayısının ve yoğunluğunun düşmesine ilişkin sayısal verilerle görüşler de ortaya konmaya çalışılmıştır (Johnston, 2012). Fakat literatüre bakıldığında dekapitasyon sonrası terör örgütlerinde şehitlik, misilleme, eleman devşirilmede artış gibi durumlardan dolayı dekapitasyondan sonra terör eylemlerinin sayısının ve yoğunluğunun yükseldiği de karşıt bir görüş olarak belirtilmektedir (Jordan, 2014, s. 11). Johnston ise dekapitasyondan sonraki dönemlerde saldırıların artmasını; örgütün organizasyonel dayanıklılığı, liderlerinin imtikamını almak isteyen örgüt üyelerinin şehitlik algıları ve merkezi-dışı yapıya sahip olan örgütlerde örgüt üyelerinin bağımsız şekilde ve rastgele saldırılar gerçekleştirmelerine dayandırmıştır (Johnston, 2012, ss. 50-53).

Bu noktada dekapitasyonun ne gibi durumlarda terörizmle mücadele için avantajlı ve tercih edilebilir bir strateji olabileceği cevaplanması gereken bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle dekapitasyonun terörizmle mücadelede nasıl bir yerde durduğuna bakılması gerekir. Leonard Werlinger ve Arie Perliger (2010, s. 16) tarafından yapılan çalışmada terör örgütlerinin sona erme nedenleri sayısal olarak Tablo 1'de gösterilmiştir. Burada görüldüğü gibi faaliyetleri sona eren terör örgütlerinin %30,6'lık bir kısmında

dekapitasyon doğrudan etkili olmuştur ve bu strateji diğerlerine kıyasla ilk sırada yer almıştır.

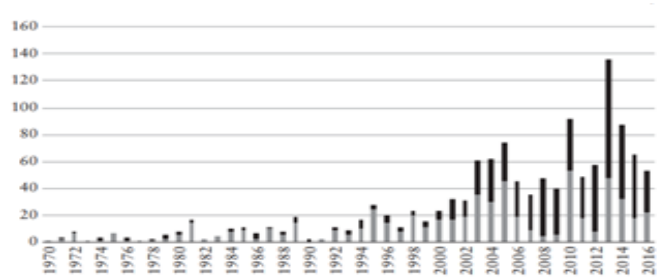
Tablo 1: Terör Faaliyetlerin Sona Erme

Çıktılar	Sıklık	Yüzdelik
Örgüt liderinin yakalanması veya öldürülmesi	71	%30,6
Otorite tarafından bastırılması	51	%21,9
Örgüte yönelik şiddeti içermeyen taktikler	29	%12,5
Bir başka terör örgütüyle birleşme	28	%12,1
Terör örgütünün amacına ulaşması	18	%7,7
Toplumsal desteğin kaybolması	10	%4,3
Örgüt içi ideolojik anlaşmazlıklar ve güç mücadeleleri	8	%3,4
Devlet destekli terörizmde destek kaybı	8	%3,4
Örgütün yeni eleman devşirememesi	6	%2,5
Örgütün diğer şiddet türlerine başvurması	3	%1,2

Kaynak: Werlinger, L. ve Perliger, A. (2010, s. 16)

Şekil 1 ise devletler tarafından dekapitasyona başvurma sıklığına işaret etmektedir. Verilere bakıldığında özellikle 2000 yılından itibaren dekapitasyonun büyük bir ivmeyle arttığı görülmektedir. Aynı şekil ayrıca hedefi tutuklayarak etkisiz hale getirme yöntemine kıyasla öldürerek etkisiz hale getirmeye daha çok başvurulduğu görülmektedir. Tablo 2 dekapitasyona devletler tarafından terörizmle mücadele kapsamında sıkça başvurulduğu ve bazı durumlarda sonuç alındığını göstermektedir. Fakat terörizmle mücadelenin hassas bir süreç olması ve süreç içerisinde yapılacak hataların ciddi boyutlarda sosyal, ekonomik ve politik maliyetler yaratabileceği göz önünde bulundurulduğunda dekapitasyonun doğru ve uygulanabilir olması gerekmektedir. Bu nedenlerden dolayı hangi terör örgütlerinde dekapitasyonun etkili olduğu önemli bir durumdur. Bunun için terör örgütlerine ilişkin bir sınıflandırma üzerinden dekapitasyonun hangi durumlarda etkili ya da etkisiz olduğu daha rahat tespit edilebilir.

Şekil 1. 1970-2016 Yılları Arasında Dekapitasyona Başvurulması

Kaynak: Jordan, J. (2019, s. 7)

Bir sonraki kısımda detaylıca verileceği gibi literatürde bu soruya ilişkin cevap için yapılan çalışmalarda genel itibariyle terör örgütlerine ilişkin etnik/milliyetçi, ideolojik ve dinî terörizm şeklinde bir sınıflandırma yapılmaktadır. Her örgütün kendisine ait bir ideolojisi ya da manifestosu mevcuttur. Fakat buradaki ideolojik terörizmdeki ayrım terör örgütlerinin politik amaçlarına göre şekillenmiştir. Eğer terör örgütü ayrılıkçı bir amaca sahipse etnik/milliyetçi terörizm kategorisine girerken öte yandan amacı devlet düzenine ilişkin talepler ise ideolojik terörizm kategorisine dâhil edilir (Hoffman, 2006).

Jordan (2009) tarafından 1945-2004 yılları arasında 298 dekapitasyon yönteminin uygulandığı örneklemde yukarıda bahsi geçen terör örgütü türleri için bir takım bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgulara ilişkin olarak Tablo 2'de sunulduğu dinî terör örgütlerine yönelik uygulanan dekapitasyon stratejisi sonucu %4,31 gibi oldukça düşük bir oranda başarı sağlanmış olup etnik/milliyetçi ve ideolojik durumlarda daha olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Hatta elde edilen olumlu sonuçlara bakıldığında ideolojik terör örgütlerinde dekapitasyon sonrası çözülme daha yüksek görülmektedir.

Tablo 2. Terörizm Türlerine Göre Dekapitasyonun Başarı Oranları

	Etnik/Ayrılıkçı Terörizm	İdeolojik Terörizm	Dinî Terörizm
Dekapitasyon sonrası aktif kalma	125 %89.29	80 %67.23	111 %96.69
Dekapitasyon sonrası son bulma	15 %10.71	39 %32.77	5 %4.31

Kaynak: Jordan, J. (2009, s. 740)

Tablo 3 ve Tablo 4 ise yine aynı tür terör örgütlerinin sırasıyla yaşam evreleri ve eleman kapasiteleri üzerinden bir incelemeye gidilmiştir. Tablo 4'e göre dinî terör örgütlerinde diğer terör örgütlerine kıyasla hem kısa hem uzun dönemlerinde dekapitasyonun başarı oranının daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. Kaldı ki uzun süre varlığını idame ettirebilen dinî motivasyona sahip terör örgütlerinde dekapitasyonun başarısı yok denecek kadar az bir seviyededir.

Tablo 3. Terör Örgütlerinin Yaşam Sürelerine Göre Dekapitasyonun Başarı Oranları

	Etnik/Ayrılıkçı Terörizm	İdeolojik Terörizm	Dinî Terörizm
Kısa dönem	%24	%39	%5
Uzun dönem	%4	%8	%0.8

Kaynak: Jordan, J. (2009, s. 742)

Tablo 4 üzerinden bir okuma yapıldığında ise örgütteki eleman sayısının artması neticesinde yine her üç terör örgütüyle mücadelede dekapitasyonun etkisinin azaldığı görülmektedir. Fakat buradaki tabloda önceki tablolara paralel olacak şekilde dinî terör örgütlerinde dekapitasonun başarı oranı diğer ikisine kıyasla daha düşük seviyede kalmıştır.

Tablo 4. Terör Örgütlerinin Eleman Kapasitelerine Göre Dekapitasyonun Başarı Oranları

	Etnik/Ayrılıkçı Terörizm	İdeolojik Terörizm	Dinî Terörizm
Küçük ölçekli örgütler	%25	%39	%5
Büyük ölçekli örgütler	%9	%18	%2

Kaynak: Jordan, J. (2009, s. 742)

Johnston (2012, s. 50) tarafından yapılan incelemede ise 118 dekapitasyon örneği ele alınmış ve benzer bir sınıflandırma kullanılarak yine dekapitasyonun başarısı değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmada ideolojik terör örgütlerinde dekapitasyon aracılığıyla mücadalenin başarı getirdiği, kimlik temelli terör örgütlerinde ise bu başarının görece daha az olduğu ifade edilmiştir. "Mevcut hükümetten bağımsız bir merkez arayışında olan grupların" tanımlanması için kullanılan ayrılıkçı terör örgütlerinde ise ilk iki türe kıyasla dekapitasyonun başarı oranının daha düşük olduğu belirtilmiş olup dinî motivasyona sahip örgütlerinde ise bu stratejinin başarı oranı en az etkili olarak tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen veriler ışığında terörizmle mücadelede dekapitasyonun başarı oranının örgütün yapısına ve motivasyonuna göre değiştiği göze çarpmaktadır. Özellikle dinî terör örgütlerde dekapitasyonun etkili sonuç üretebilme şansı diğerlerine kıyasla çok daha düşük seviyelerde seyretmektedir. Haliyle burada yer alan durumun anlamlandırılması için din olgusunu bağımsız bir değişken olarak ele alınması gerekmektedir. Fakat bu durumun daha anlaşılabilir olması maksadıyla bu kısımda yer alan üç tip terör örgütü sınıflandırmasına kısaca yer verilmelidir. Bu sayede din olgusunun neden bağımsız değişken olduğu daha açık hale gelecektir. Terör örgütlerinin sınıflandırılmasından sonraki kısımda da din olgusnun etkisi ve dekapitasyonun uygulanmasında çıkan düşük başarı oranlarının nedenleri ele alınacaktır.

4. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Tarihsel örnekler ve incelemeler neticesinde terör örgütleri ile ilgili literatürde birbirinden çeşitli sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu farklılık temelde incelemeye konu olan terör örgütlerinin motivasyon kaynaklarına, politik amaçlarına, şiddetin nasıl bir aktör tarafından yöneltildiğine ve terör saldırılarının hedeflendiği coğrafyaya göre şekillenmektedir. Fakat gününüzde teknolojinin ve küreselleşmenin artan bir ivmeyle yükselmesinden dolayı bu farklılıklardan bazılarına ait sınırların belirsizleştiği görülmektedir. Buna rağmen ilgili sınıflandırılmalardan bazılarına bu çalışma kapsamında yer verilmesi elzem bir durumdur.

Öncelikle ilk sınıflandırmaya bakıldığında, odak noktasının şiddetin nasıl bir aktör tarafından uygulandığı üzerine olmuştur. Burada Thomas P. Thornton (1964) yukarıdan-aşağıya ve aşağıdan-yukarıya terörizm şeklinde bir ayrıma gitmiştir. Buradaki ayrıma göre şiddetin devlet mekanizması tarafından vatandaşlara yönelik olması devlet terörizmi olarak tanımlanırken; hâlihazırda var olan mevcut devlet düzenini yıkmak ya da değiştirmek için bireylerden veya gruplardan yöneltilen şiddet ise aşağıdan-yukarıya terörizm olarak ifade edilmiştir (Thornton, 1964). Bu ayrımda devlet terörizminin aşağıdan-yukarıya terörizme kıyasla daha arka planda kaldığı görülmesine rağmen terörizm kavramının ilk olarak Fransız Devrimi sonrası Maximilian Robespierre yönetimi tarafından uygulanan sert ve baskıcı politikaları tanımlamak için kullanıldığını ayrıca belirtmek gerekir (Hoffman, 2006, ss. 3-5).

Terör örgütlerine yönelik diğer bir sınıflandırma ise örgütün coğrafi etkisi üzerinden temellendirilmiştir. Buradaki ayrım özü itibariyle ulusal ve uluslararası terörizm şeklindedir. Ulusal terörizm, bir terör örgütü tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerde herhangi bir yabancı unsurun, desteğin veya katılımının varlığı olmaksızın yurt içerisinde yaşanmasıdır (Taşdemir, 2006, s. 34). Uluslararası terörizm ise terör saldırısının mağdurunun, hedefinin, destekçisinin, finansmanının başka milletten olması neticesinde yabancılık unsuru taşıması ile kavramsallaştırılmıştır (Dönmezer, 1978). Diğer taraftan Brian Jenkins (1975) ise uluslararası etkilere sahip, uluslararası toplumu hedef alan yine uluslararası hukuk kurallarına göre şiddet kullanımının meşru olarak görülmediği terör faaliyetleri de +uluslararası terörizm kapsamına girdiğini belirtmiştir. Günümüz küresel dünyada ise bu iki ayrımdan uluslararası terörizmin daha çok belirgin olduğunu da belirtmek gerekir.

Ulusal ve uluslararası terörizme ek olarak küresel terörizm ve siber terörizm de literatürde sıkça karşılaşılan kavramlardır. Küresel terörizmde aslında örgütlerin hedefi doğrudan başka bir ülkenin vatandaşı olmasından ziyade uluslararası sistemin tümüdür (Turinay, 2018, ss. 48-49). Siber terörizmde ise söz konusu coğrafya somut bir alandan veya vatandaşlıktan ziyade bilişim teknolojisinin gelişmesiyle beraber anlam bulan siber alanın bir çatışma alanı haline gelmesidir. Burada günümüz teknolojisinin gelişimi terör örgütlerini konvansiyonel olmayan stratejilere yönelmesine olanak verebilmektedir. Ayrıca siber terörizmde terör örgütleri siyasi amaçlarına ulaşmak için bilgisayar ve internet ağları

üzerinden saldırı gerçekleştirebildikleri gibi bu ağlar aracılığıyla haberleşme, bilgi toplama ve propaganda yürütme faaliyetlerinde bulunmaktadırlar (Nuhoğlu, 2022, s. 12).

Diğer bir ayrım ise motivasyon kaynakları ile amaçlarına göre şekillenmiş bir ayrımdır. Burada en belirgin ayrımın Audrey Kurth Cronin (2003) tarafından yapıldığını belirtmek gerekir. David C. Rapoport (2003) tarafından geliştirilen ve anarşist dalga (1880-1920), anti-sömürgeci dalga (1920-1960), yeni sol dalga (1960-1990) ve dini dalga (1970 ve sonrası) şeklinde tasarlanan modern terörizmin dört dalgası üzerinden sınıflandırma yapan Cronin'e göre solcu, sağcı, etnik-milliyetçi/ayrılıkçı ve dinî terörizm şeklinde dört kategori bulunmaktadır (2003, s. 39-41). Buradaki ayrımın temel nedeni terör örgütlerinin sahip oldukları ideoloji üzerine şekillenmiştir ve her bir ideoloji, bunu benimseyen terör örgütüne politik amaç, organizasyonel yapı ve strateji açısından yol haritası sunmaktadır. Benzer bir ayrım ise Jenna Jordan (2019) tarafından etnik/ayrılıkçı, ideolojik ve dinî terörizm olarak yapılmış olup bu çalışma kapsamında da bu üçlü ayrım motivasyon kaynaklarına göre terör örgütleri için baz alınacaktır.

Çalışma kapsamında ihtiyaç duyulan diğer bir sınıflandırma ise organizasyon yapılarına göre terörizmdir. Burada öncelikle Lee Hamilton (2007) tarafından yapılan çalışmayı incelemek yerinde olacaktır. Hamilton her bir birey, hücre ya da mikro düzeydeki bir unsuru düğüm olarak tanımlamış ve bu düğümler arasındaki ilişkiye göre organizasyon yapılarını tanımlamıştır. Her bir düğümün kendi yapılanmalarına göre sorumluluk ve görev dağılımlarına sahip olmalarından dolayı aralarında yatay bir ilişki ağı olmakla birlikte yine bu düğümlerin kendi aralarındaki ast-üst ilişkisi ile hiyerarşik bir yapı karşımıza çıkmaktadır (2007, s. 59-60). Bu ikili yapı içerisinde yoğunluklarına göre örgütün organizasyon yapısı şekillenmektedir. Bu noktada üç tip yapılanma modeli karşımıza çıkmaktadır (2007, s. 62-64). Bunlardan ilki zincir model olup bu modelde yatay bir ağ içerisinde birbirlerine bağlı düğümler arasında iletişim sağlanmaktadır. Bu organizasyon modeli en çok mal ve insan kaçakçılığı yapan gruplarda gözlenmektedir. İkincisi yıldız-merkez modellemesi olup bu model içerisinde ise birkaç düğüm birbirlerine tek bir merkez düğüm üzerinden bağlanmaktadır. Düğümler arasındaki iletişim ise merkez düğüm aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu modele ise sıklıkla geniş finansal ve ekonomik ağlarda karşılaşılmaktadır. Son olarak dağıtık modelde ise tüm ağlar tek bir kat olacak şekilde birbirlerine bağlıdır ve üstlerinde hiyerarşik bir yapı bulunmamaktadır. Bu sayede bu tarz bir yapılanmanın hedef olunması durumunda karşı taraf için hedef şaşırtması yapılarak güvenli bir model oluşturulur.

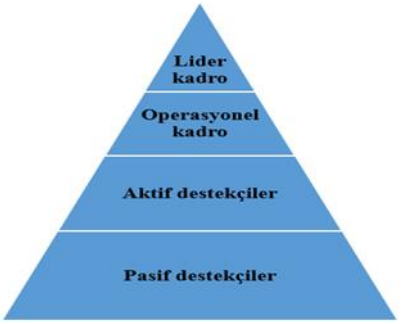
Şekil 2. Organizasyonel Modellemeler

Kaynak: Hamilton, L. (2007, ss. 62-63)

Hamilton (2007) aynı çalışmasında terör örgütlerinde yer alan elemanlara ilişkin bağlılık düzeylerine göre bir sınıflandırma da yapmıştır. Dörtlü kademede olan bu sınıflandırmaya göre hiyerarşik bir yapılanma içerisinde en üstte lider kadrosu yer almaktadır. Bu kadro amaçlar ile stratejileri belirler ve organizasyona yön verir. İkinci kademede ise çekirdek kadro olup örgütün istihbarat, finans, lojistik, bilgi işlemleri ve iletişim faaliyetlerinden sorumludur. Bir diğer kadro ise destekçilerdir ve bu kadro örgüte siyasi destek, bağış toplama, finansman sağlama ve bilgilendirme gibi alanlarda katkı sağlarlar. Son kademe ise sempatizanlar olup örgütle doğrudan bağlantısı olmayan fakat örgüte sempati duyan, örgütün amaçlarına uyan fakat doğrudan bunları uygulamak için taahhütte bulunmayan birey ve grupları kapsar. Şekil 3'te de sunulduğu gibi bu dörtlü yapı içerisinde hiyerarşik yapı yukarıdan-aşağıya olacak şekilde dizayn edilmekte ve kademelerde bulunan eleman sayısı aşağıdan-yukarıya doğru azalmaktadır.

Şekil 3. Örgüt-İçi Bağlılık Düzeyleri

Kaynak: Hamilton, L. (2007, ss. 60)

Joshua Kilberg ise (2012) Lee Hamilton'un yapılanmasına ek olarak bürokratik modellemeyi de inceleme konusu olarak ele almıştır. Kilberg'e göre diğer üç yapılanmaya kıyasla daha hiyerarşik bir ilişki ağına sahip olan bürokratik modelde her departmanın ayrı sorumluluğu ve yetkileri, ayrıntılı raporlama mekanizmaları, resmî karar alma süreçleri ile denetim mekanizmaları mevcuttur. Bu modelleme ile beraber diğer üç tip modelleme arasında lider etkisi, fonksiyonel farklılaşma ve merkezi komutalara ilişkin farklı düzeylerde etkiler ve ayrışmalar da aynı çalışmada belirtilmiş ve bunlar Tablo.1 ile gösterilmiştir.

Tablo 5. Örgütlenme Modellerinin Temel Parametreleri

Temel Parametreler			
Örgütlenme Yapısı	Liderlik	Fonksiyonel Farklılaşma	Merkezi Komuta

Zincir	X	X	X
Dağıtık	✓	X	X
Merkez-Yıldız	✓	✓	X
Bürokratik	✓	✓	✓

Kaynak: Kilberg, J. (2012, s. 819)

Güncel terör örgütleri üzerinden okuma yapıldığında etnik-ayrılıkçı ve ideolojik terör örgütlerindeki genel stratejik yaklaşım uzun süreli halk savaşına dayanmasından ötürü bu tip terör örgütlerinde militarist yapı daha baskın olmaktadır. Bundan dolayı bu terör örgütlerinin örgütsel yapılanması daha çok bürokratik modellemeye uyarlanmıştır. Öte yandan dinî terör örgütlerinin yapısı ise –din gibi bir olgunun evrensel niteliklere sahip olması ve dünyanın her yerinden eleman devşirebilmesinden dolayı- her modellemeyi kapsayan hibrit bir düzene sahiptir. Bu yapıdaki terör örgütlerinde ayrıca hücre sistemi aracılığıyla küresel bir boyutta yayılım gösterebilmektedir. Bu hücreler doğrudan merkeze bağlı olması ve yerel düzeyde otonom bir yapıya sahip olması nedeniyle örgütsel yapıyı daha girift bir hale getirebilmektedir. Fakat bu girift yapının çözümlenmesi bütünleşik strateji ve taktikler neticesinde mümkün olabilmektedir. Bundan dolayı durumun daha açıklayıcı olabilmesi için terörizmle mücadelede uygulanacak stratejilere de yer vermek gerekir.

5. BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN OLARAK DİN FAKTÖRÜ

Önceki kısımlarda da belirtildiği gibi dinî terör örgütleri ile mücadelede dekapitasyonun diğer terörizm türlerine kıyasla daha az etkili olduğu görülmektedir. Burada dinin terör örgütlerinde ne gibi belirleyici unsurlara sahip olduğunun incelenmesi gerekmektedir. Kaldı ki bu etkinin temelde örgüt lideri ve organizasyonel yapı üzerinde belirleyici olduğu belirtilmelidir. Bu sebeple örgüt liderinin tespiti için karizmatik lider kuramından fayda sağlanacağı gibi organizasyonel yapı için de sosyal ağ kuramı kullanılacaktır. Bu kısımda sırasıyla ilgili kuramlar hakkında detaylara ve din olgusu üzerinden açıklamalara yre verilecektir.

5.1. Karizmatik Liderlik Kuramı Ekseninde Dekapitasyonun Etkisi

Kurumsal bir yapı içerisinde yetkinin karizmayla da elde edilebileceği görüşüne dayanan ve "karizmatik yetki" olarak tanımlanan kavram karizmatik lider kuramının temelini oluşturmaktadır (Weber, 2020, ss. 84-85). Bu kuram, karizmatik lider özelliklerine sahip kişilerin örgütsel şema içerisindeki etkilerini imcelemektedir. Haliyle örgütsel liderlik ve karizma arasındaki ilişkinin doğasını incelemek çalışma kapsamında gerekli hal almaktadır. Bu kapsamda Amitai Etzioni'den (1961) aktaran Tanıl Kılınç'a (1996) göre

"bir aktörün diğer aktörlerin normatif yönelimleri üzerindeki derin ve yaygın etkisini kullanma yeteneği" olarak tanımlanan karizmatik liderlikte örgüt içerisinde normatif davranışların sembolik ödül ve cezalandırma aracılığıyla manipüle edilmesi esastır (Kılınç, 1996, s. 73). Bu yolla lider ile izleyicileri arasındaki etkileşim artabilmektedir. Fakat alandaki diğer çalışmlar karizmatik liderin etkisinin izleyicileri manipüle etmenin de ötesinde olduğunu göstermektedir. Örneğin karizmatik liderin örgütte ve izleyicilerinde "genel bir vizyon geliştirme", "vizyon çerçevesinde değer yönelimli fırsat ve eylemleri yaratma" ve "örgüt üyelerinin kendilerini daha güçlü hissetmelerini sağlama" şeklinde üç davranışsal etki yarattığı da ifade edilmektedir (Celep, 2004, s. 31). Davranışsal etkiye ek olarak duygusal etkiyi de inceleyen Robert J. House ise bu etkinin "ideolojik hedefler belirleme ve açıklama", "izleyenlere yüksek performans beklentilerini iletme", "rol modelleme" ve "güdüleri canlandırma" şeklinde ortaya çıktığını ifade etmiştir (House, 1977, s. 189). Benzer bir yaklaşım Conger ve Kanungo tarafından da yapılmış olup yazarlar "vizyon belirleme", "geleneksel olmayan yöntemleri kullanma", "kişisel güç kullanma ve ikna etme", "üye ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme", "kişisel özdeşleşme sağlama", "kişisel risk üstlenebilme" ve "mevcut durumu sürdürmeme" şeklinde davranış etkilerini genişletmişlerdir (Conger & Kanungo, 1988).

Hilmi Demir, karizmatik liderliği sadece bireysel niteliklerle sınırlı görmemekte, bu liderliğin mitolojik zeminini ve dinî meşruiyet kaynaklarını da göz önünde bulundurarak yapısal bir analiz sunmaktadır. Demir'e göre dinî terör örgütlerinde karizma, metafizik referanslarla beslenmekte, lider figürü yalnızca örgütsel değil aynı zamanda kutsal bir figür olarak inşa edilmektedir. Bu durum, lidere yönelik bir bağlılıktan çok, onun temsil ettiği ilahi mesaja duyulan sadakatle açıklanabilir (Demir H. , 2017). Bu bağlamda, dinî terör örgütlerinde karizmatik liderin etkisiz hale getirilmesi, örgütün ideolojik ve motivasyonel temellerini zayıflatmamakta; zira bu temeller bireyden bağımsız olarak zaten kutsal kabul edilen metinler, mitler ve idealler aracılığıyla inşa edilmektedir. Bu da dekapitasyonun başarısını sınırlayan temel faktörlerden biridir (Bulut, 2022). Bu doğrultuda karizmatik liderliğin dinsel inanç sistemleriyle bütünleşmiş yapılarda sadece bir organizasyon figürü değil, kutsallıkla bütünleşmiş bir simge olduğu, dolayısıyla fiziki olarak ortadan kaldırılmasının örgütsel çöküşle sonuçlanmayabileceği anlaşılmaktadır(Juergensmeyer, 2017). Bu durum, dekapitasyonun dini motivasyonlu örgütlerde neden düşük etki yarattığını açıklamada teorik bir derinlik kazandırmaktadır.

Yukarıda yer alan açıklamalar ışığında karizmatik liderin izleyicileri üzerinde özellikle davranışsal boyutta çok fazla etkili olduğu söylenebilir. Haliyle organizasyonel şema içerisinde bir karizmatik liderin örgütün vizyonunu ve stratejilerini belirlemede oldukça etkin olduğu, izleyicilerini yönlendirebildiği ve örgüt içinde oldukça kritik bir değere sahip olduğu görülmektedir.

Karizmatik lider kuramı açısından dekapitasyona bakıldığında örgütün tepesinde bulunan kişinin etkisiz hale getirilmesi sonucunda örgütün yolunu kaybetmesi ve örgütte çözülmeler yaşanması beklenmektedir. Bu durumu Sara Mahmood "başı kesilen yılan metaforu" ile tanımlamaya çalışmıştır (2015, s. 25). Bu benzetme ideolojik ve etnik-

ayrılıkçı terör örgütleri için yeterli bir açıklama olabilir. Nitekim ideolojik terör örgütlerinde organizasyonun düşünce ve eylem pratiğinin tek bir lider tarafından belirlenmesi ve bu liderin etkisiz hale gelmesi sonucunda örgütte dağılmaların yaşanması beklenen bir sonuçtur (Yaoren, 2019, s. 9). Öte taraftan etnik/ayrılıkçı terör örgütlerinde özellikle milliyetçi vurgunun lider ve elit kadro tarafından sıklıkla vurgulanması ve örgüt politikası haline gelmesi neticesinde de ideolojik terör örgütlerindekine benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Fakat bu terör örgütlerinin stratejik yaklaşımı genel itibariyle uzun süreli halk savaşına dayanması, toplumsal ve uluslararası destek bulabilmesi sebebiyle yaşam süreleri ideolojik terör örgütüne göre daha fazla sürebilmektedir. Öte yandan bu tür terör örgütlerinin bürokratik modellemesi daha güçlü olmasından dolayı ideolojik örgütlere kıyasla dekapitasyona karşı daha dirençli kalabilmektedirler (Jordan, 2014, s. 11). Yine bu terör örgütleri ayrılıkçı doğaları gereği devletsi bir yapı kurma gayreti içerisinde hareket ederek örgüt içerisinde bürokratik bir yapı kurmaları da böylesi bir sonucun çıkmasına neden olmaktadır. Fakat dinî terör örgütlerinde ise karizmatik liderin etkisi görece daha azdır. Bunun sebeplerinden biri bu terör örgütlerinde motivasyon kaynağı dinî olgular olmasından dolayı herhangi bir lider tarafından bir ideoloji oluşturulması mümkün olamamakta, bu liderin etkisi sadece dinî olguların yorumlanmasında ortaya çıkmaktadır (Price, 2012, s. 21). Ayrıca bu tür terör örgütlerinde politik amaçlar yine dinî olgular üzerinden verili bir nitelikte olduğu için farklı bir politik amaç yaratma durumu olamamaktadır. Ek olarak dinin zaten eleman devşirmede kullanışlı bir araç olması sebebiyle örgüt liderinde karizmaya veya etki edebilme gücüne çok da ihtiyaç duyulmamaktadır. Bu sebeplerden dolayı dinî motivasyona sahip terör örgütlerinde karizmatik liderin ideolojide ve politik amaçlarda doğrudan etkisinin olmaması sebebiyle dekapitasyonun başarı oranı düşmektedir. Kaldı ki bahsedilen bu durumlar Tablo 6'da özetlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 6. Karizmatik Lider Kuramı Bağlamında Terörizm Türlerinde Dekapitasyon

	Örgüt Tipi	Dekapitasyon Etkisi	Karizmatik Lider Etkisi
Karizmatik Lider Kuramı	Etnik-ayrılıkçı terörizm	Görece etkili	Görece yüksek
	İdeolojik terörizm	Görece etkili	Görece yüksek
	Dinî terörizm	Görece etkisiz	Görece düşük

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

5.2. Sosyal Ağ Kuramı Ekseninde Dekapitasyonun Etkisi

Herhangi bir sosyal yapı içerisinde yer alan ilişkileri ve bunların bireyler üzerindeki etkisini açıklamaya çalışan sosyal ağ kuramı, sosyal yapılar içerisindeki organizasyon modellerini ve unsurlar arasındaki etkileşimi incelemektedir (Williams & Durrance, 2008, s. 2). Bu sebeple kuram, bir yapı içerisindeki bireylerin davranışsal boyutta birbirlerine bağımlı olduğu varsayımı üzerine kurgulanmıştır (Robins, 2015, ss. 2-4). Bu sebeple bireyler

arasındaki ilişkisel ağlar ve örgütün modeli bireylerin davranışları üzerinde doğrudan belirleyici olabilmektedir (Wasserman & Faust, 1994, s. 4). Bu belirleyici yapı ise aynı zamanda "zamansal ve mekansal yakınlık", "kişiler arası benzerliğin çekim gücü", "yapısal denge, zayıf bağlarım gücü" ve "yapısal boşluklar" gibi dinamiklere göre etkili olmaktadır (Hangül, 2018, s. 11). Bunlardan ilki zaman ve mekandaki yakınlığın bireyler arasındaki ilişkiyi artırdığını ifade ederken ikincisi benzer özelliklere sahip bireylerin yapı içerisinde bulunmasının ilişki ağını artırdığını belirtir. Üçüncü dinamik bireyler arasındaki görüşler arasında bir dengenin sağlanılarak davranışların ortaya çıktığını; dördüncüsü zayıf bağların görünenin aksine yapılar içerisinde etkileşimi ve entegrasyonu sağladığını; son dinamik ise yapılar içerisindeki farklı grupların birbirleriyle olan etkileşimini açıklar (Hangül, 2018, ss. 11-14). Bunlar ışığında sosyal ağ yapı içerisinde bireylerin benzerlikleri, zaman-mekan boyutu, örgütün yapılanması ve yapının sistemik durumu genel itibariyle o yapı içerisindeki bireylerin davranışlarını belirleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Terör örgütlerinin sosyal ağ yapılarına dayalı olarak organize olması, dekapitasyon stratejilerinin etkililiğini ciddi ölçüde sınırlayabilmektedir. Özellikle hiyerarşik yapının aksine, ağ temelli (*network-based*) yapılanmalarda karar alma süreçleri merkezi bir liderlikten ziyade dağılmış aktörler aracılığıyla yürütülmektedir. Bu durum, liderin etkisiz hale getirilmesini örgütün işleyişinde bir kırılma yaratmak yerine, yalnızca geçici bir adaptasyon sorununa indirgemektedir.

Nitekim Kathleen Carley vd. (2003) göre sosyal ağ analizlerine dayanan çalışmasında, merkezî düğümlerin etkisiz hale getirilmesinin örgütü zayıflatabileceğini; ancak bu düğümlerin hızla yeniden yapılandırılabildiği yatay örgütlenmelerde kalıcı etkiler yaratmadığını vurgular. Bu tür ağ yapılarında karizmatik liderin yokluğu, örgüt içindeki ideolojik aktarım mekanizmaları ve çevresel figürler tarafından kolaylıkla telafi edilebilmektedir. Ayrıca Marc Sageman (2004) çağdaş cihatçı yapıların "organizasyonsuz bir organizasyon" özelliği gösterdiğini, bu nedenle klasik anlamda karizmatik liderliğe indirgenmiş çözüm stratejilerinin, örgüt içi adaptasyon kabiliyetini hafife aldığını belirtmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, dekapitasyon stratejisinin etkili olabilmesi için sadece bireysel hedefleri değil, aynı zamanda sosyal ağ içindeki köprü (bridge) aktörleri, iletişim kanallarını ve lojistik bağlantı düğümlerini hedef alan bütüncül bir strateji gerekmektedir (Arquilla & Ronfeldt, 2001).

Yukarıda anlatılanlar kapsamında sosyal ağ kuramı, temelde terör örgütünün organizasyonel modeli üzerinden bir açıklama fırsatı doğurabilmektedir. Öncelikle etnik-ayrılıkçı ve ideolojik terör örgütlerinde net bir hiyerarşik model görülmekte iken dinî terör örgütlerinde ise daha yatay eksende organize olma fırsatı sunan ağ model göze çarpmaktadır. İdeolojik terör örgütlerinde ideolojinin, amacın ve stratejini en tepede bulunan örgüt lideri ve çekirdek kadro tarafından şekillenmesi sebebiyle yukarıdan aşağıya doğru ilerleyen hiyerarşik bir zincire sahiptir. Etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinde hiyerarşik modelin görülmesinin nedenleri ise devlet benzeri bir yapılanma kurma amaçları sebebiyle kendi yapılarını bürokratik bir modele uyarlamaları, uzun süreli halk savaşı ve gerilla yöntemini benimsemeleri sebebiyle militarist bir yapıya sahip olmaları, genelde kırsal ve

meskun mahalde saldırılar gerçekleştirmeleri sebebiyle görev dağılımının ve uzmanlaşmanın gerekliliği gibi durumlardır (Hamilton, 2007, s. 37). Bu nedenlerden dolayı aslında hem ideolojik hem de etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin hiyerarşik bir organizasyon modeline sahip olmaları dekapitasyonun başarı oranını artırmaktadır. Fakat ağ modele sahip din merkezli terör örgütlerinde ise bu durum tam tersi bir sonuç çıkarmaktadır. Özellikle din olgusunun ideolojiye ve milliyetçiliğe kıyasla daha geniş bir kitleye ulaşabilmesi bu tür örgütlerin küresel düzeyde yayılmasını sağlamaktadır. Geniş bir alana yayılmasından dolayı tek bir merkezden örgütün yönetilmesi zorluk yaratmakta ve yerel düzeyde örgütlenmeye gitmektedirler (David, 2002, s. 8). Ayrıca yerel düzeyde özellikle hücre yapılanmaları ile daha fazla istihbarat, mali kaynak ve ani saldırı gücüne de sahip olmaktadırlar (Jordan, 2014, s. 26-27). Bu durumda da örgüt içinde otonom bir şekilde faaliyetlerde bulunma durumu diğerlerine kıyasla daha fazla artmaktadır. Bunlar neticesinde liderin veya çekirdek kadronun etkisiz hale getirilmesi dinî terör örgütlerinde sahip oldukları ağ modellemesi aracılığıyla- görece daha etkisiz olmaktadır.

Tablo 7. Sosyal Ağ Kuramı Bağlamında Terörizm Türlerinde Dekapitasyon

	Örgüt Tipi	Dekapitasyon Etkisi	Örgütsel Yapı
Sosyal Ağ Kuramı	Etnik-ayrılıkçı terörizm	Görece etkili	Hiyerarşik model
	İdeolojik terörizm	Görece etkili	Hiyerarşik model
	Dinî terörizm	Görece etkisiz	Ağ model

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

6. SONUÇ

Terörizmle mücadelede kullanılan yöntemler arasında lider kadronun hedef alınması, yani dekapitasyon stratejisi, uzun yıllardır devletlerin başvurduğu temel araçlardan biri olagelmiştir. Özellikle karizmatik liderliğe dayalı örgütlerde, liderin etkisiz hale getirilmesinin örgütsel çözülmeye yol açabileceği düşüncesi, bu yöntemi cazip kılan temel varsayımlardan biri olmuştur. Ancak bu cazibenin mutlak başarı getirdiği genellemesi, son yıllarda yapılan ampirik ve teorik çalışmalar ışığında sorgulanmaya başlanmıştır. Dekapitasyonun etkili olup olmadığı, yalnızca uygulamanın biçimiyle değil; hedef alınan terör örgütünün ideolojik, yapısal ve motivasyonel özellikleriyle yakından ilişkilidir.

Bu bağlamda hazırlanan çalışmada, "Dinî terör örgütlerine yönelik dekapitasyon yöntemi neden daha az etkilidir?" sorusu ekseninde bir değerlendirme yapılmıştır. İlk olarak, terör örgütlerine yönelik genel mücadele stratejileri ele alınmış ve dekapitasyonun bu stratejiler içerisindeki yeri tartışılmıştır. Literatürde yapılan değerlendirmeler, dekapitasyonun özellikle etnik-ayrılıkçı ve ideolojik temelli örgütlerde kısa veya orta vadede etkili olabildiğini; ancak dinî motivasyonlu örgütlerde aynı düzeyde başarılı olamadığını göstermektedir. Bu farklılığın nedenlerini irdeleyebilmek adına, çalışmada hem örgüt

türlerine göre kategorik bir sınıflandırma yapılmış hem de din faktörünün etkisini anlamaya yönelik olarak karizmatik liderlik kuramı ile sosyal ağ kuramı teorik çerçeve olarak benimsenmiştir.

Karizmatik liderlik yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, dinî terör örgütlerinde liderlik figürünün karizması yalnızca bireysel niteliklere değil, aynı zamanda kutsal temsil ve dinsel meşruiyet üzerinden inşa edilmektedir. Bu nedenle, liderin fiziksel olarak etkisiz hale getirilmesi, örgütün ideolojik temellerini ve eleman temin kapasitesini derinden sarsmak yerine, söylemin yeniden üretimi ve kutsal referansların sürdürülmesi yoluyla telafi edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında karizmatik liderin ortadan kaldırılması, bu liderliğe duyulan kolektif inancın sarsılması anlamına gelmemekte; tersine, bu figür mitolojikleşerek örgüt içinde sembolik bir kuvvet hâline gelebilmektedir.

Sosyal ağ kuramı çerçevesinde ise dinî terör örgütlerinin merkezi olmayan, dağınık ve yatay örgütlenme yapıları benimsedikleri görülmektedir. Bu tür ağ yapılarında karar alma süreçleri lider merkezli olmaktan ziyade, farklı coğrafyalara yayılmış, yerel güç odaklarının koordinasyonuyla sürdürülmektedir. Dolayısıyla tek bir liderin ya da küçük bir grubun ortadan kaldırılması, örgütün bütünü üzerinde kalıcı bir zayıflamaya yol açmamaktadır. Bu tarz yapılar organizasyon şeması bakımından esnek, iletişimsel açıdan ise dirençli bir nitelik taşımakta ve bu yönüyle dekapitasyon stratejilerine karşı uyarlanabilirlik düzeyleri yüksek olmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, terörizmle mücadelede sıkça başvurulan dekapitasyon stratejisinin etkisinin örgüt tipine göre anlamlı biçimde farklılaştığını ortaya koymuştur. Özellikle dinî motivasyonlu terör örgütlerinin ideolojik esneklikleri, sembolik yapıları ve söylemsel süreklilikleri dikkate alındığında, bu tür örgütlerin lider merkezli tasfiye operasyonlarına karşı yüksek bir direnç sergiledikleri görülmektedir. Bu durum, dekapitasyonun evrensel geçerliliği olan bir çözüm yöntemi olmadığını ve bağlamsal faktörlerin mutlaka dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Çalışma, bu çerçevede, terör örgütlerinin yalnızca organizasyonel hedefleme üzerinden çözümlenemeyeceğini, aynı zamanda inanç sistemleri, kültürel meşruiyet kodları ve ideolojik çoğaltım mekanizmalarının da stratejik analizlerde hesaba katılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle dinî temelli örgütlenmelerde, sembolik sermaye ve anlam üretim pratikleri, örgütsel sürekliliği sağlayan kritik unsurlar hâline gelmektedir. Dolayısıyla dekapitasyon, bu yönleri göz ardı ettiğinde yalnızca bir figürün ortadan kaldırılmasıyla sınırlı kalan bir müdahaleye dönüşmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makalenin tamamı makale yazarı tarafından kaleme alınmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

Abrahms, M. (2008). What Terrorists Really Want: Terrorist Motives and Counterterrorism Strategy. International Security, 32(4), 78-105.

Abrahms, M. (2014). Deterring Terrorism: a New Strategy. Perspectives on Terrorism, 8(3), 2-15.

Abrahms, M., & Mierau, J. (2015). Leadership Matters: The Effects of Targeted Killings on Militant Group Tactics. Terrorism and Political Violence, 29(5), 830-851.

Argomaniz, J., & Diez, A. V. (2015). Examining Deterrence and Backlash Effects in Counter-Terrorism: The Case of ETA. Terrorism and Political Violence, 27(1), 160-181.

Arquilla, J., & Ronfeldt, D. (2001). Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy. California: RAND Corporation.

Bakker, E., & Graaf, B. d. (2011). Preventing Lone Wolf Terrorism: some CT Approaches Addressed. Perspectives on Terrorism, 5(5-6), 43-50.

Bulut, R. (2022). Dini Gruplarda Karizmatik Otoritenin Sosyal Temsilleri. RUSUH Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 246-256.

Carley, K. M., Reminga, J., & Kamneva, N. (2003). Destabilizing Terrorist Networks. NAACSOS Conference Proceedings. Pittsburgh: PA.

Celep, C. (2004). Karizmatik Önderlik: Dönüşümsel Liderlik. Ankara: Anı Yayıncılık.

Conger, J. A., & Kanungo, R. N. (1988). Charismatic Leadership: The Elusive Factor in Organizational Effectiveness. San Francisco: CA: Jossey-Bass.

Cronin, A. K. (2003). Behind the Curve: Globalization and International Terrorism. International Security, 27(3), 30-58.

Cronin, A. K. (2009). How Terrorism Ends: Understanding the Decline and Demise of Terrorist Campaigns. New Jersey: Princenton University Press.

David, S. R. (2002). Fatal Choices: Israel's Policy of Targeted Killing. Mideast Security and Policy Studies, 51, 1-26.

Demir, C. K. (2017). Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Etnik Ayrılıkçı Terörizm: PIRA, ETA, PKK. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Demir, H. (2017). Gülen Örgütü: Ezoterik Bir Kült Cemaatin Radikalleşmesi. Ankara: Anadolu Ay Yayınları.

Dönmezer, S. (1978). Uluslararası Tedhişçilik. İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, 44(1), 55-70.

Dumankaya, E. M. (2021, Temmuz). Terörizmle Mücadelede Lider Odaklı Yaklaşım: Türkiye'nin PKK Terör Örgütü ile Mücadelesi (2015-2020). Yüksek Lisans Tezi . Ankara: YÖKTEZ.

Etzioni, A. (1961). A Comparative Analysis of Complex Organizations. New York: NY: Free Press.

Gunaratna, R. (2017). Strategic Counter-Terrorism: A Game Changer in Fighting Terrorism. Counter Terrorist Trends and Analyses, 9(6), 1-5.

Hafez, M., & Hatfield, J. M. (2006). Do Targeted Assassinations Work? A Multivariate Analysis of Israel's Controversial Tactic During Al-Aqsa Uprising. Studies in Conflict and Terrorism, 29(4), 359-382.

Hamilton, L. (2007). Terrorist Organisational Models. U. Command içinde, A Military Guide to Terrorism in the Twenty-first Century. Leavenworth: TRADOC.

Hangül, Ş. (2018). Okullardaki Sosyal Yapı Ve Doğal Liderlik Süreçlerinin Sosyal Ağ Teorisi Perspektifinden İncelenmesi: Bir Durum Çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hocking, J. (1986). Terrorism and Counter-Terrorism: Institutionalising Political Order. The Australian Quarterly, 58(3), 297-307.

Hoffman, B. (2006). Inside Terrorism. Ner York: Columbia University Press.

House, R. J. (1977). A 1976 Theory of Charismatic Leadership. J. G. Hunt, & L. L. Larson içinde, The Cutting Edge (s. 189-207). Carbondale: Southern Illinois University Press.
Jenkins, B. (1975). International Terrorism: A New Mode of Conflict. C. S. David Carlton içinde, International Terrorism and World-Security . Londra: Croom Helmen.
Johnston, P. B. (2012). Does Decapitation Work? Assessing the Effectiveness of Leadership Targeting in Counterinsurgency Campaigns. International Security, 36(4), 47-79.
Jordan, J. (2009). When Heads Roll: Assessing the Effectiveness of Leadership Decapitation. Security Studies, 18(4), 719-755.
Jordan, J. (2014). Attacking the Leader, Missing the Mark: Why Terrorist Groups Survive Decapitation Strike. International Security, 38(4), 7-38.
Jordan, J. (2019). Leadership Decapitation: Strategic Targeting of Terrorist Organisations. Stanford: Stanford University Press.
Juergensmeyer, M. (2017). Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence (4 b.). California: University of California Press.
Kilberg, J. (2012). A Basic Model Explaining Terrorist Group Organisational Structue. Studies in Conflict and Terrorism, 35(11), 810-830.
Kılınç, T. (1996). Liderlikte Durumsallığın Ötesi: Karizmatik Liderlik Yaklaşımı. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 25(2), 67-108.
Lafree, G., Dugan, L., & Korte, R. (2009). The Impact of British Counterterrorist Strategies on Political Violence in Northern Ireland: Comparing Deterrence and Backlash Models. Criminology, 47(1), 17-45.
Mahmood, S. (2015). Decapitating the Tehrik-i-Taliban Pakistan: An Effective Counter-Terrorism Strategy? Counter Terrorist Trends and Analyses, 7(6), 24-29.
Makarenko, T. (2004). The Crime-Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism. Global Crime , 6(1), 129-145.
Miller, G. D. (2007). Confronting Terrorisms: Group Motivation and Successful State Policies. Terrorism and Political Violence, 19(3), 331-350.
Nagl, J. (2005). Learning to Eat Soup with a Knife. Chicago: The University of Chicago Press.
Nuhoğlu, Ö. (2022, 06 22). Uluslararası Terör ve Terörizm. Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ: YÖKTEZ.
O'Neill, B. E. (2005). Insurgency and Terrorism: From Revolution to Apocalypse (2. b.). Washington: Potomac Books.
Posen, B. R. (2002). The Struggle against Terrorism: Grand Strategy, Strategy and Tactics. International Security, 26(3), 39-55.
Price, B. C. (2012). Targeting Top Terrorists: How Leadership Decapitation Contributes to Counterterrorism. International Security, 36(4), 9-46.
Rapoport, D. C. (2003). The Four Waves of Rebel Terror and September 11. C. Kegley içinde, The New Global Terrorism (s. 46-73). New Jersey: Pearson.
Robins, G. (2015). Doing Social Network Research: Network-based Research Design for Social Scientists. Australia: University of Melbourne.
Sageman, M. (2004). Understanding Terror Networks. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
Taşdemir, F. (2006). Uluslararası Terorizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi. Ankara: USAK.
Thornton, T. P. (1964). Terror as a Weapon of Political Agitation. H. Eckstein içinde, Internal War: Problems and Approaches (s. 71-99). New York: Free Press.
Tominaga, Y. (2018). Killing Two Birds with One Stone? Examining the Diffusion Effect of Militant Leadership Decapitation. International Studies Quarterly, 62(1), 54-68.
Turinay, F. Y. (2018). Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu. Ankara: Seçkin Yayınevi.
Wasserman, S., & Faust, K. (1994). Social Network Analysis: Methods and Applications. New York: Cambridge University Press.
Weber, M. (2020). Bürokrasi ve Otorite (9. Baskı b.). (H. B. Akın, Çev.) Ankara: Adres Yayınevleri.
Werlinger, L., & Perliger, A. (2010). How Terrorist Groups End. CTC Sentinel, 3(2), 16-18.
Williams, K., & Durrance, J. C. (2008). Social Networks and Social Capital: Rethinking Theory in Community Informatics. The Journal of Community Informatics, 4(3), 1-32.

Yaoren, K. Y. (2019). Leadership Decapitation and the Impact on Terrorist Groups. Counter Terrorist Trends and Analyses, 11(3), 7-12.